

พระบรมมหาราชวัง
ใต้ฝ่าพระบาทพระบรมราชโอรส
“เราขอครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหานครสยาม”
วันศุกร์ที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓
ณ พระที่นั่งไพศบุลย์ภิรมย์ พระบรมมหาราชวัง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชกรณียกิจด้านทรัพยากรน้ำ

“น้ำคือชีวิต” พระเจ้าอยู่หัวตรัสไว้เช่นนี้

เพราะน้ำคือชีวิต การมีน้ำมากไป หรือมีน้ำไม่พอ มีความสำคัญยิ่งต่อเศรษฐกิจและการพัฒนาของประเทศ ในช่วงหลาย ๆ ปีที่ผ่านมา การนำทรัพยากรน้ำไปใช้ทำกันไม่ถูกต้อง การจัดการทรัพยากรน้ำที่มีอยู่ก็เช่นกัน เกิดการแย่งชิงแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ เป็นสาเหตุให้แหล่งน้ำธรรมชาติเสื่อมโทรมเสียหาย มีผลกระทบที่รุนแรงต่อปริมาณน้ำเพื่อการบริโภค การเกษตร และการอุตสาหกรรม สภาพการณ์นี้จะเลวร้ายลง ยามใดที่เรามีปัญหาอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและฤดูกาลต่างๆของโลก ที่สำคัญคือน้ำท่วมและความแห้งแล้ง ปัญหาเรื่องน้ำจึงเป็นปัญหาใหญ่และซับซ้อน พระเจ้าอยู่หัวของเราเพียงพระองค์เดียวทรงเผชิญกับปัญหาท้าทายเหล่านี้ ทรงคิดค้นวิธีการแก้ปัญหา และทรงประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการจัดการระบบน้ำทั้งหมดของประเทศไทย ทั้งหลายทั้งปวงเพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกร

พระราชโอรสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นย้ำอยู่เสมอ คือการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนทรงรอบรู้เรื่อง การจัดการน้ำทุกรูปแบบ และทรงสนพระทัยในเรื่องนี้อย่างจริงจัง จึงทรงมีพระราชดำริมากมายเรื่องโครงการแก้ปัญหา

โครงการน้ำพระราชดำริจึงปรากฏครอบคลุมปัญหาในทุกๆด้าน ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการเริ่มจากการสงวนรักษาแหล่งต้นน้ำต่างๆ การจัดการทรัพยากรน้ำที่มีอยู่แล้ว การแก้ปัญหาภัยแล้ง ภัยน้ำท่วม และภัยจากน้ำทะเลท่วมล้ำแผ่นดิน ตลอดจนถึงการบำบัดน้ำเสียเพื่อนำน้ำมาใช้ใหม่ ขอบข่ายกว้างขวางของโครงการช่วยให้เกิดการกินดีอยู่ดีขึ้นในหมู่ประชาชนทั้งหลาย ไม่ว่าจะอยู่ในชุมชนเมือง ในท้องถิ่นชนบทใดหรือพื้นที่ห่างไกลที่หน่วยงานพัฒนาต่างๆของรัฐเข้าไปไม่ถึง พระมหากษัตริย์คุณและความใส่พระทัยดูแลของพระเจ้าอยู่หัวได้ปกเกล้าพวกเราโดยทั่ว

งานอนุรักษ์แหล่งน้ำเริ่มที่พื้นที่ป่าและลำธารต้นน้ำ โดยเฉพาะในบริเวณป่าเขาดต้นน้ำในภาคเหนือที่เสื่อมโทรมหรือถูกแผ้วถาง ผลสำเร็จของงานนี้คือ การตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำของบรรดาชาวเขาต่างๆ ยุติลง และมีการปลูกป่าทดแทน เป็นป่าไม่ผสมซึ่งมีทั้งไม้ที่รักษาความชื้นได้ดี และไม่อื่นที่ใช่ประโยชน์เป็นแหล่งพืชพรรณอาหาร เป็นเชื้อเพลิง หรือใช้สำหรับการก่อสร้าง ส่วนการอนุรักษ์แหล่งน้ำจากผืนฟ้าและในดินนั้น การจัดการที่ได้ผล คือการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำขนาดเล็กหรือฝาย กั้นขวางทางน้ำไหลในเขต ต้นน้ำลำธารตามพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ สร้างความชุ่มชื้นให้ในพื้นที่ป่าบริเวณนั้น เกิดเป็น “ป่าเปียก” เล็กๆ ที่ช่วยรักษาความชื้นและป้องกันไฟป่า ในภาคใต้การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนจะเป็นโครงการอนุรักษ์และพัฒนาป่าพรุและป่าชายเลนด้วย ป่าเหล่านี้เมื่อมีการฟื้นฟูสภาพและขุดลอกบริเวณที่ตื้นเขินแล้ว สามารถช่วยเก็บกักน้ำในฤดูน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในฤดูแล้ง

ในด้านทรัพยากรน้ำที่มีแล้วตามธรรมชาติ การบริหารจัดการคือการสร้างเขื่อนเก็บน้ำ มีทั้งเขื่อนขนาดใหญ่ (เช่น เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ที่จังหวัดลพบุรีและสระบุรี เขื่อนปากพนังที่จังหวัดนครศรีธรรมราช) และเขื่อน ขนาดต่างๆกันกระจายไปทุกภูมิภาค เพื่อเก็บกักน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการตลอดทั้งปี ทั้งการบริโภค การเพาะปลูก การชลประทานและการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ อันจำเป็นมากต่อระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามเกิดวิกฤตการณ์ธรรมชาติที่ไม่คาดคิดเช่น ฝนนอกฤดูกาล ภัยแล้งหรือภัยธรรมชาติอื่นๆที่มีใช้ปรากฏการณ์ที่อาเพศจริง ๆ เขื่อนเป็นมาตรการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติจาก น้ำท่วม ช่วยควบคุมปริมาณน้ำช่วงน้ำหลากมิให้ท่วมทะเลกล้ำน้ำหรือแผ่นดิน สำหรับน้ำที่มีปริมาณไม่มากนัก “ทฤษฎีใหม่”ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ผลดีมากสำหรับการแก้ปัญหาน้ำใช้สำหรับครัวเรือนและการเพาะปลูกในฤดูแล้ง ทฤษฎีใหม่เป็นวิธีการบริหารจัดการที่ดินทำกินและแหล่งน้ำของเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองน้อยหรือปานกลาง โดย

กำหนดให้ใช้เนื้อที่ร้อยละ 30 ของที่ดินแต่ละผืนขุดเป็นบ่อเก็บน้ำไว้ แนวปฏิบัติใหม่นี้ช่วยให้งบ่งเกิดสุขในหมู่ราษฎร เพราะเมื่อน้ำเพียงพอก็สามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นได้

ในประเทศไทยมีสิ่งหนึ่งที่ขัดแย้งกันอยู่ในตัว คือข้อเท็จจริงที่ว่าท้องที่หนึ่งๆสามารถมีทั้งปัญหาน้ำท่วมและปัญหาของภัยแล้งได้ด้วย โดยเฉพาะถ้าที่นั้นไม่มีทางน้ำธรรมชาติ หรือสร้างอ่างเก็บน้ำไม่ได้ หรือแม้เพียง ฝนฟ้าไม่ตกตามฤดูกาล ก็เกิดปัญหาเดือดร้อนทันที ดังเช่นที่เกิดขึ้นในกลางปี 2553 นี้ แต่เมื่อใดที่น้ำจากฟ้าขาดแคลน ก็จะมี “ฝนหลวง” พระราชทานจากพระเจ้าอยู่หัวมาผ่อนคลายความทุกข์เข็ญ ตั้งแต่ปี 2512 ฝนหลวงได้ช่วยให้มีน้ำทำนาเพาะปลูก และช่วยเพิ่มระดับน้ำในเขื่อนด้วย เทคนิคของการทำฝนหลวงหรือฝนเทียมนี้เป็นนวัตกรรมที่ออกแบบมาอย่างดี ฝนหลวงจึงเกิดจากพระปรีชาญาณโดยแท้

ส่วนในบริเวณพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศซึ่งมีประชากรอาศัยหนาแน่นเช่นที่หาดใหญ่ นครศรีธรรมราช กรุงเทพ และปริมณฑล มักประสบปัญหาน้ำท่วมมากกว่าปัญหาอื่น ๆ ทำความเสียหายเหลือคณานับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้มีโครงการป้องกันเกี่ยวกับน้ำท่วมหลายโครงการ โครงการเหล่านี้ช่วยไม่ให้เมืองสำคัญประชาชนต้อง “จมน้ำ” เช่นโครงการแก้มลิงซึ่งใช้ระบบการจัดการน้ำหลายอย่าง ทั้งการสร้างคันกันน้ำ ประตูน้ำ ทางผันน้ำ สถานีสูบน้ำ การทำความสะอาดและขุดลอกลำน้ำ ตลอดจนการขุดคลองหรือลำน้ำสายใหม่ วิธีการเหล่านี้ช่วยในการระบายน้ำจากพื้นที่น้ำท่วมให้ไหลลงไปในคลองชลประทานและออกทะเลไปในที่สุด สามารถแก้ปัญหาอย่างได้ผล ช่วยให้ราษฎรไม่ต้องอยู่กับฝนร้าย สามารถรับมือได้กับน้ำเหนือที่หลากมา และปริมาณน้ำฝนจำนวนมากในฤดูฝน ประกอบกับน้ำทะเลหนุน ที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี

การบริหารจัดการน้ำต้องรวมสิ่งสุดท้ายคือ ปัญหาน้ำเสีย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระดำริสำหรับการแปรสภาพความเน่าเสีย ทำให้น้ำกลับเป็นน้ำดี ใช้เพาะปลูกได้และส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดี ปัญหาน้ำเสียนั้นเช่นกันที่พระเจ้าอยู่หัวทรงใช้เทคนิคต่าง ๆ กัน เนื่องจากไม่มีวิธีใดวิธีเดียวที่ได้ผลเบ็ดเสร็จ บางวิธีใช้เทคนิคธรรมชาติแบบง่าย ๆ แต่ชาญฉลาด บางโครงการต้องพึ่งเทคโนโลยีในระดับสูงขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานคร มีโครงการบึงมีกะสัน ซึ่งใช้ผักตบชวาเป็นตัวกรองน้ำแบบธรรมชาติ โครงการบึงพระรามเก้า ใช้ระบบชีวภาพบำบัด โดยมีเครื่องจักรกลช่วยด้วย ส่วนการบำบัดน้ำเสียตามลำคลองต่าง ๆ นั้น เป็นเทคนิคของการใช้น้ำดีทำให้น้ำเสียเจือจาง แล้วจึงปล่อยออกไปด้วยระบบแรงดันน้ำตามแรงโน้มถ่วงของโลก ในต่างจังหวัด เช่นที่เพชรบุรี มีโครงการแหลมผักเบี้ย ใช้วิธีธรรมชาติบำบัด คือใช้พืชน้ำและป่าชายเลนร่วมกับระบบบำบัดน้ำเสีย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเสียสละพระกำลังและเวลาอย่างมากเพื่อการบริหารจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำของประเทศ โครงการระดับชาติต่างๆในพระราชดำริหรือพระบรมราชูปถัมภ์ล้วนให้คุณประโยชน์ที่ยั่งยืนยาวนานแก่ผู้คนในยุคปัจจุบันไปจนถึงรุ่นลูกหลานในอนาคตด้วย พระราชประสงค์ที่ให้มีการปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาอยู่เสมอสะท้อนถึงพระปณิธานมุ่งมั่นอย่างยิ่งที่จะทรงยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรทั่วทั้งแผ่นดินไทย

การดูแลระบบทรัพยากรน้ำทั้งหมดของประเทศให้มีความยั่งยืนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อประโยชน์โดยรวมเป็นพระราชภาระหนักของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณรับไว้ เนื่องจากทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์ ทรงกอร์ปด้วยความรู้และพระปรีชาญาณ และทรงมีคุณลักษณะของนักประดิษฐ์ ด้วย คือพระปรีชาสามารถสร้างสรรค์งาน

สิ่งดีที่ปวงที่พระเจ้าอยู่หัวทรงบันดาลให้เกิดขึ้นในบ้านเมืองเรามีได้เกิดโดยง่ายดาย และมีได้มาจากความที่ทรงห่วงใยอาณาประชาราษฎร์ของพระองค์แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่คือผลของพระวิริยอุตสาหะยาวนานหลายปีของการที่ทรงใช้ประโยชน์จากแนวทางและทฤษฎีต่างๆทางวิทยาศาสตร์ มาบรรเทาความเดือดร้อนอันเนื่องจากปัญหาเรื่องน้ำ ทรงตระหนักว่าทรัพยากรน้ำมีความสำคัญยิ่งยวดที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาประเทศ ต่อเนื่องกันไป ด้วยทรงแน่วแน่ในพระปณิธานและพระวิริยะมานะ เมื่อทรงมีพระราชดำริไม่ว่าจะเป็นโครงการใด ก็จะต้องทรงงานหนักมากมายหลายขั้นตอน ทรงเริ่มด้วยการศึกษาข้อมูลเพื่อการวางแผนเบื้องต้น ทรงศึกษาเช่นสภาพทางภูมิศาสตร์ของที่ตั้งโครงการ แหล่งทรัพยากรน้ำธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนนั้น เสด็จพระราชดำเนินไปทรงรับฟังข้อมูลจากชาวบ้าน เป็นต้น จากนั้นก็จะทรงทำแผนที่ทางอากาศของท้องที่นั้นๆด้วยพระองค์เอง ทรงศึกษารายงานด้านเทคนิคและความเป็นไปได้ของโครงการของเจ้าหน้าที่ต่างๆที่เกี่ยวข้อง และสุดท้ายจึงทรงกำหนดลักษณะของโครงการ งานหนักเช่นนี้เกิดจากพระราชปณิธานที่มุ่งมั่นโดยแท้

ผลงานนวัตกรรมบางชิ้นของพระเจ้าอยู่หัวได้มีการจดสิทธิบัตรด้วย ตัวอย่างเช่นในปี2531 ทรงพระราชทานพระราชดำริและรูปแบบของเครื่องกลเติมอากาศ หรือ“กังหันน้ำชัยพัฒนา” ซึ่งดัดแปลงจากกังหันไม้ไผ่ภูมิปัญญาชาวบ้าน กังหันน้ำชัยพัฒนาเป็นกลไกเพิ่มออกซิเจนลงไปในน้ำเสีย เพื่อกำจัดแบคทีเรียที่ทำให้น้ำเน่า กังหันน้ำชัยพัฒนารุ่นต่างๆได้มีการพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ปัจจุบันมีการติดตั้งกังหันนี้ตามแหล่งน้ำต่างๆ เพื่อช่วยในการบำบัดน้ำเสีย ในปี2536 กังหันชัยพัฒนาหมุนซ้ำแบบทุ่นลอยรุ่นRX2 ได้รับการจดสิทธิบัตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในสมัยปัจจุบันพระองค์แรกของโลกที่ทรงมีพระปรีชาสามารถผลิตสิ่งประดิษฐ์ซึ่งได้รับสิทธิบัตรเช่นนี้

ผลงานประดิษฐ์อีกสิ่งหนึ่งที่น่าชื่นชมยิ่งที่ได้รับการจดสิทธิบัตรเช่นกันในปี2545 และมีคุณค่าเอนกอนันต์ต่อประเทศชาติคือ ฝนหลวงหรือฝนเทียม ฝนเทียมนี้ ทรงมีพระราชดำรัสว่า“เป็นเทคนิคหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่บังคับหรือดัดแปลงสภาพอากาศให้เมฆฝนก่อตัว แล้วตกลงมาเป็นฝน” ฝนหลวงเป็นแบบอย่างของความสำเร็จที่เยี่ยมยอด พระเจ้าอยู่หัวทรงคิดค้นสูตรทางเคมีที่สามารถทำให้เมฆก่อตัวเป็นเมฆฝน จนเป็นฝนตกลงมาในบริเวณที่ต้องการ ทรงทำการศึกษาค้นคว้าด้วยพระองค์เอง บัดนี้เวลาล่วงมาได้ 40 ปี แล้วที่งานฝนหลวงพระราชทานได้ให้คุณประโยชน์ใหญ่หลวงอย่างไม่น่าเชื่อ ในการบรรเทาปัญหาและความสูญเสียของราษฎรอันเกิดจากภาวะฝนแล้ง “เทคนิคของการทำฝนหลวงโดยดัดแปลงสภาพอากาศ”นี้ได้รับสิทธิบัตรจากสำนักงานสิทธิบัตรแห่งยุโรปด้วยในปี2548 และจากหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาของฮ่องกงเช่นกัน ในปี 2549

ที่ว่า นวัตกรรมต่างๆจากพระราชดำริมิได้สิ้นสุดหลังจากได้ทรงคิดค้นขึ้นมาแล้ว เพราะทรงย้ำเตือนเสมอว่า จุดหมายสุดท้ายของวิทยาการทางวิทยาศาสตร์ใดๆก็คือ เพื่อชีวิตและการพัฒนาชีวิตของมวลมนุษย์ เราจึงต้องให้ความสำคัญกับผู้คนที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาหรือแก้ปัญหาต่างๆด้วย วิธีการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับน้ำก็เช่นกัน ล้วนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เนื่องจากอาจมีทั้งผู้ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ ดังนั้นถ้าความพยายามต่างๆที่จะแก้ปัญหา จะทำให้ผู้ใดหรือกลุ่มใดต้องมีปัญหา เช่น มีข้อพิพาทเรื่องที่ดินที่ได้ผลกระทบ หรือมีความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ งานพัฒนาต่างๆ นี่สมควรชะลอไว้ก่อน จนกว่าทุกฝ่ายจะหาทางออกร่วมกันได้ และเมื่อใดที่โครงการเริ่มได้ มีพระประสงค์ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันดูแลให้งานดำเนินไปด้วยดี ทรงย้ำว่า การพัฒนาใดๆ จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อผู้เกี่ยวข้องร่วมกันทำให้งาน

นั้นยั่งยืน ด้วยสำนึกของความรับผิดชอบร่วมกัน ทฤษฎีของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของพระเจ้าอยู่หัวจึงรวมหมดทั้งการริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชนเอง การพึ่งตนเอง และการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะทรงเน้นการพัฒนาที่มีประชาชนที่สามัคคีกันเป็นศูนย์กลาง “ถ้าไม่มีความสมัครสมาน การพัฒนาก็ไม่เกิด” เป็นพระบรมราโชวาทสำคัญของพระเจ้าอยู่หัว

การดำเนินงานของโครงการพัฒนาทรัพยากรน้ำต่างๆในพระราชดำริเป็นไปด้วยดีและมีส่วนสำคัญในการสงวนรักษาทรัพยากรน้ำของประเทศชาติ บรรเทาการขาดแคลนน้ำ เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ลดความรุนแรงของปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้ง และช่วยแก้ปัญหาหน้าเสีย ทั้งหลายนี้ประกอบกันเป็นความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับน้ำ อันเป็นปัจจัยสำคัญของเศรษฐกิจโดยรวมยิ่งไปกว่านั้นวิธีดำเนินงานและเทคนิคต่างๆของโครงการ นอกจากจะเป็นแบบอย่างทางวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับการใช้ในประเศของเราแล้ว ประเทศอื่นยังได้นำไปใช้โดยปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนของเขา ความสำเร็จต่างๆของโครงการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเป็นความภาคภูมิใจของพวกเราชาวไทยด้วย

น้ำคือชีวิต น้ำคือความมั่งคั่ง น้ำคือชีวิตและความมั่งคั่งที่พระบิดาผู้ทรงประเสริฐและทรงรักษาราชฎของพระองค์ได้พระราชทานมาให้ได้รับกันถ้วนหน้า และน้ำนี่คือน้ำพระทัย!

ขอบคุณข้อมูลจาก http://www.kingofthailand.cgi.ac.th/biography_th.php